

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
АРХЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ім. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

УКРАЇНСЬКИЙ АРХЕОГРАФІЧНИЙ ЩОРІЧНИК

НОВА СЕРІЯ
ВИПУСК 8/9

•

УКРАЇНСЬКИЙ
АРХЕОГРАФІЧНИЙ
ЗБІРНИК

ТОМ 11/12

Видавництво М. П. Коць
Київ–Нью-Йорк
2004

Переяславські угоди гетьмана Богдана Хмельницького з московським царем Олексієм Михайловичем Романовим 1654 р. офіційна російська історіографія XIX – початку XX ст. вважала “присоединением” Малоросії до Московської держави. Ці тези жили і в радянські часи. У роки посиленого пропагування політичних міфів про “возз’єднання України з Росією” та “Переяславську раду” в будинку Державного історичного музею, що виходить на Красну площу в Москві, в залі, присвяченій царюванню Олексія Михайловича, можна було бачити експозицію під промовистою назвою “Присоединение Украины”.

Дивно, що переспіви комуністичної радянської пропаганди про “возз’єднання України з Росією” та “Переяславську раду” намагалися відновити в незалежній Українській державі. Здається, автори опису плану Переяслава 1794 р. в своїх коментарях щодо переяславських подій 1654 р. видаються правдивішими й відвертішими.

Володимир Ленченко (Київ)

ВІРШ ІВАНА ВЕЛИЧКОВСЬКОГО В ПОЧАЇВСЬКОМУ МОЛИТВОСЛОВІ 1755 РОКУ

Фронтальний перегляд стародруків богослужбових книг, у яких звичайно нечасто трапляються літературні тексти, може, однак, привести до цікавих знахідок. В одному з почаївських видань молитвослова, де кожна з наявних у книзі гравюр-ілюстрацій супроводжують цитати з Біблії або ж віршовані рядки без зазначення авторства, під одним із зображень Богородиці відруковано відомий “рак літеральний” Івана Величковського:

Анна Ми Мати, и та Ми Манна.

Анна Пита Мъ, я Мати Панна.

Згадана гравюра з цитованим двовіршем уміщені у книзі “Молитвослов, в(ъ) немъ же Чинъ Часовъ Црковныхъ...” (Почаїв, 1755; 8°) на с. 270 (ми користувалися примірником Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України (шифр Ст 1/3645)).

Дослідники творчості Величковського зауважують, що автор, попри усвідомлений нахил до штукарства, першість завжди віддає змістові: “Навіть у такому архіштурному вірші, як “Анна”, автор не занедбує тематики”¹. Цю думку підтверджує і контекст згаданої публікації, яка, здається, є на сьогодні єдиною відомою у період поміж однією прижиттєвою та публікаціями, що їх здійснили дослідники вже в другій половині XIX ст.

Цей бібліографічний факт цікавий ще й тим, що вірш із рукописної збірки “Млеко от овцы пастыру належное” (1691), який належав перу православного священика, знали й цінували греко-католицькі культурні діячі, працівники видавничого осередку Почаївського Успенського монастиря Чину св. Василя Великого. Це вкотре підтверджує, що культурні зв’язки між українцями з обох боків Дніпра і з обох традиційних українських християнських конфесій ніколи не переривалися.

Роман Кисельов (Київ)

¹ Пеленський Є. Ю. Іван Величковський // *Величковський І. Писання*. – Краків; Львів, 1943. – С. 42.